

Modernizacija hrvatske uprave - - povijesne odluke, aktualno stanje i razvojne perspektive

Vedran Đulabić*

Prikaz

Organizacija konferencije. Međunarodni znanstveni skup *Modernizacija hrvatske uprave - povijesne pouke, aktualno stanje i razvojne perspektive* održan je 25. i 26. travnja 2002. u Zagrebu. U dva dana trajanja skupa domaći i inozemni znanstvenici i upravni stručnjaci razmjenjivali su iskustva s područja upravne znanosti te arhivistike i dokumentalistike. Naime, konferencija je obuhvaćala dvije tematske cjeline. Prvi dan bio je posvećen temama vezanim za upravu, prvenstveno za sustav obrazovanja upravnog osoblja u Hrvatskoj i drugim europskim zemljama, te modernizaciji upravnih sustava, dok je drugi dan namijenjen razmjeni iskustava djelatnika arhivske struke s temama vezanim uz upravljanje dokumentima, arhive i elektroničku upravu.

Na skupu su bili prisutni znanstvenici i stručnjaci iz niza europskih zemalja. Pored izlagača i sudionika iz Hrvatske, kojih je razumljivo bilo u najvećem broju, skup su svojim sudjelovanjem obogatili gosti

---

* Vedran Đulabić, dipl. pravnik, znanstveni novak Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

iz susjedne Slovenije, zatim Austrije, Njemačke, Francuske, Italije i Švicarske.

Valja napomenuti da je konferencija realizirana zajedničkim naporom djelatnika niza institucija. Svoj su doprinos, osim *Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* i *Hrvatskog državnog arhiva*, koji su predstavljali kičmu organizacijskog organizma, dali i *Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave*, *Društveno veleučilište iz Zagreba* te *Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti*. Skup je poduprla i *Školska knjiga d.o.o.* besplatno ustupajući prostor svoje velike dvorane za potrebe održavanja konferencije.

Modernizacija uprave i upravno obrazovanje. Prije samih izlaganja konferenciju je pozdravnim govorom otvorio dekan Pravnog fakulteta u Zagrebu prof. dr. sc. Davor Krapac, naznačujući dugu tradiciju izučavanja problema vezanih uz upravu na zagrebačkom Pravnom fakultetu. Usljedile su pozdravne riječi Ingrid Antičević-Marinović, ministrice pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Iznijela je niz problema hrvatske uprave (plaće, obrazovanje, neracionalni usroj, dugotrajnost postupaka) i naznačila nekoliko potreba (reforma službeničkog sustava, osnivanje ravnateljstva za državnu upravu, donošenje nove uredbe o unutarnjem ustrojstvu itd.). Nažalost, niti za ovaj skup a niti za iznimno važnu materiju kao što je modernizacija upravnog sustava, predstavnici političkih struktura nisu pokazali pretjerano zanimanje,¹ premda su iz iznesenih iskustava i mišljenja mogli izvući dragocjene pouke.

Prvu su sesiju obilježila četiri izlaganja, a započeo je akademik Eugen Pusić s temom *Modernizacija velikih europskih upravnih sustava*. Akademik Pusić dao je kratke naznake o nastanku suvremene državne uprave i onome kroz što ona prolazi u modernom globaliziranom svijetu. Proces diferencijacije javnih poslova i službi širi se od nacio-

¹ Pozdravni govor resorne ministrice zasigurno je za pohvalu, no ako se želi kvalitetno reformirati javnu upravu, potrebna je potpora užeg vrha izvršne vlasti. Bez nje je nemoguće postići željeni učinak. Sličan nedostatak interesa političkih funkcionara bio je vidljiv i na skupu o reformi lokalne samouprave održanom u ožujku 2002. V. Đulabić, Vedran (2002) *Reforma lokalne samouprave-prikaz skupa*. *Hrvatska javna uprava* (u postupku objavljivanja).

nalne države na svijet kao cjelinu. U toj cjelini svjetskih razmjera nedostaje jedinstven sustav regulacije, a obilježavaju ga još neka obilježja, kao što su globalnost rizikâ, mogućnost trenutačne komunikacije zbog razvijenih sredstava informatičke tehnologije itd. Privreda je također postala globalna i nacionalne se kompanije natječu na svjetskoj razini.

Kod reforme upravnih sustava valja povesti brigu o tome da takvi pothvati povećaju ekonomičnost uprave, njezinu djelotvornost, elastičnost na promijenjene okolnosti i emancipaciju uprave od države. Pusić ističe da su neke od navedenih reformskih mjera provedenih u zapadnim zemljama u nas potpuno primjenjive (štedljivost uprave, neke mjere povećanja prilagodljivosti itd.), dok s nekim treba biti oprezan, pa čak i iznimno oprezan (uvodenje menadžerstva u upravu, privatizacija sa svojim negativnim posljedicama, primjerice u Velikoj Britaniji itd). U svakom slučaju, Hrvatska treba izabrati svoj put reforme upravnog sustava učeći iz iskustva zapadnoeuropskih zemalja.

Usljedilo je izlaganje profesora Marca Gjidare (Institut de droit et d'économie de Melun, Université Panthéon Assas Paris II), naslovljeno *Europska unija, reforme i prilagodba obrazovanja s posebnim osvrtom na francusku upravu*. Postupno ujedinjavanje Europe dovodi do toga da čitav niz poslova, do tada isključive državne nadležnosti, sada prelazi na institucije Europske unije. No uz gubljenje određenih ovlasti zbog njihova prelaska na višu razinu Unije zemlje članice dobivaju i niz novih ovlasti proizašlih iz obveza prema Uniji. Upravni sustavi pojedinih država za to moraju biti spremni. No, i bez obzira na tu komponentu ujedinjavanja europskih zemalja potrebno je modernizirati nacionalne upravne sustave. Taj cilj moguće je ostvariti boljim, naprednijim sustavom obrazovanja javnih službenika.

Francuska se modernizacija razvija u tri smjera: djelovanjem na strukture, prenošenjem internih odnosa na javnu službu i poboljšanjem odnosa s onima kojima se upravlja. U Francuskoj je i djelovanje u privatnom sektoru trebalo biti prilagođeno specifičnoj upravnoj kulturi. Na području obrazovanja upravnih službenika ona prihvaća

koncept permanentnog obrazovanja službenika. Proces obrazovanja započinje na sveučilištu, a nastavlja se kroz sustav prijemnih ispita za posao i obrazovanjem u specijaliziranim školama. Tako se razlikuje obrazovanje s temeljnim ciljem regrutiranja službenika i obrazovanje nakon regrutiranja odnosno primanja u službu. U zaključku je naznačeno da sve države u prijelaznom razdoblju do potpunog uključivanja u europske tokove trebaju u svojim zakonodavstvima inegrirati europske standarde. Taj se zahtjev nužno postavlja i pred Hrvatsku.

Dr. sc. Neven Šimac (Europska komisija) govorio je o sustavu obrazovanja upravnih službenika u Francuskoj. U svojem je izlaganju *Izbor i početna izobrazba viših kadrova državne uprave - francuska iskustva - tranzicijske mogućnosti* prikazao funkcioniranje Nacionalne upravne škole (*Ecole nationale d'administration - ENA*). Uprava je poseban zamat i posao te iz tog razloga zahtijeva i posebno obrazovanje kako bi službenici stekli posebna upravna znanja. ENA pruža formiranje za praktičan rad u upravnim organizacijama. Njezin program sastoji se od dva dijela, praktičnog i teorijskog, koji polaznicima daju temelje na osnovi kojih zauzimaju vodeća mjesta u upravnim organizacijama. Predavači u ovoj školi primarno dolaze iz reda visokih upravnih službenika, zatim sveučilišnih profesora, sudaca, financijskih stručnjaka itd. Kao nedostatke dr. Šimac je istaknuo njezinu ograničenost na imućnije slojeve, kao i pretjeranu kompetitivnost njezinih polaznika, što smanjuje njihovu mogućnost kasnije suradnje.

U pogledu tranzicijskih zemalja potrebno je znati kojem pravno-upravnom krugu pripadaju i iz te perspektive tražiti svjetske uzore. Na taj način reforma javne uprave mora biti dio opće reformske politike pojedine zemlje, pa tako i Hrvatske.

Prvu sesiju zaključio je profesor Gorazd Trpin (Pravni fakultet u Ljubljani) izlaganjem *Proces reforme javne uprave u Sloveniji*. Proces reforme javne uprave u Sloveniji započeo je 1995. godine, a traje i danas. Riječ je kontinuiranom procesu koji nije ostvariv za kratko vrijeme. Slovenska Vlada usvojila je Dugoročnu strategiju reforme javne uprave kao svoj temeljni dokument za tu reformu. U tom su dokumentu naznačeni ključni ciljevi takve reforme (delegiranje

nadležnosti i povećanje fleksibilnosti uoprnog sustava, uspostavljanje učinkovitih kontrolnih mehanizama, konkurentnost i mogućnost izbora pri obavljanju upravnih funkcija, javne službe usmjerene korisnicima, upravljanje ljudskim izvorima, primjena moderne informatičke tehnologije, poboljšanje pravne regulative.) Područja reforme zahvatila su državnu upravu i lokalnu samoupravu, javne službe i zaštitu prava građana u odnosu prema upravi, službenički i financijski sustav te konačno razvoj uprave i njezino osposobljavanje.

Prof. Trpin istaknuo je niz problema s kojim se susreću reformski zahvati u Sloveniji. Između ostalog tu je manjkavo pravno uređenje koje je dovelo do povećanja broja organizacijskih jedinica u sustavu državne uprave. Premda se smanjio broj ministarstava, zabilježen je porast broja državnih upravnih organizacija i organa u sastavu ministarstava. Tu je i nedostatak horizontalne koordinacije između središnjih tijela državne uprave, kao i usitnjenost cjelokupnog upravnog sustava. Uz to naveo je i loše sređeno pitanje teritorijalne organiziranosti državne uprave.

Za Hrvatsku su slovenska iskustva posebnoga značenja zbog njezine geografske blizine, slične prošlosti i istih usmjerenja prema europskim tokovima.

Nakon stanke započela je druga sesija. Prvo je izlaganje imao profesor Hellmut Wollmann (Institut für Sozialwissenschaften, Filozofische Fakultät, Humboldt-Universität Berlin) s temom *Suvremene upravne reforme u Njemačkoj*. Nekoliko je poveznica njemačkog sustava s hrvatskim, smatra Wollmann. Prije svega, tu je djelomično sličan sustav obrazovanja za upravnu službu i, drugo, značajna njemačka iskustva proizašla su iz integriranja Demokratske Republike Njemačke u sustav zapadne demokracije.

Premda su 90-ih godina ideje novog javnog upravljanja (*new public management* - NPM) prodrle i u njemačka promišljanja o reformi upravnog sustava, pitanje je koliko su one primjenjive u zemljama kontinentalne Europe. Njemačka nije imala takve probleme koje su imale zemlje koje svoje sustave reformiraju na idejama NPM-a. Primarno, Njemačka je visoko decentralizirana zemlja, javni sektor

je umjerene veličine, a socijalne usluge i prije pristupa reformi osiguravao je u velikoj mjeri nejavni sektor. Također, ideje čistog menadžerijalizma u upravi koje promovira NPM koncept reformi strane su Njemačkoj zbog razvijene tradicije pravne države (*Rechtsstaat*). Prema svemu iznesenom, Wollmann pokazuje da su njemačka iskustva bliža skandinavskom nego anglo-saksonskom modelu reforme javnog sektora.

Profesor Christian Brünner (Institut für Öffentliches Recht, Politikwissenschaft und Verwaltungslehre, Karl-Franzens-Universität Graz) upoznao je sudionike skupa sa suvremenim reformama upravnog sustava u Austriji. Naznačio je potrebu jačanja uloge građana u odnosu prema upravi. To je moguće postići ponajprije putem različitih oblika decentralizacije sustava. U tom smislu nužno je jačanje regionalnih i lokalnih upravnih tijela. U pogledu obrazovanja upravnog osoblja u Austriji iznesena su razmišljanja o slabom univerzitetskom obrazovanju takvog osoblja. Tema je njegovog priopćenja bila *Novi javni menadžment: suvremene upravne reforme u Austriji*.

Usljedila su izlaganja domaćih autora koja je započeo profesor Željko Pavić (Pravni fakultet u Zagrebu). Prikazao je razvoj upravnog obrazovanja na hrvatskim prostorima. U referatu *Ključni momenti u razvoju upravnog obrazovanja na hrvatskim područjima* istaknuo je tri razvojne faze takvog obrazovanja. Prva je započela trenutkom osnivanja Političko-kameralnog studija u kraljavinama Dalmacije, Hrvatske i Slavonije (*Studium politico-camerale in regnis Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae*) 1769. godine. Bio je to velik korak u razvoju upravnog obrazovanja na našim područjima, jer je tadašnjim studentima bilo omogućeno učenje i spremanje ispita na istoj razini sa svim ostalim studentima u Monarhiji.

Druga faza razvoja proučavanja uprave započinje 70-ih godina 19. stoljeća i traje negdje do polovine 20. U ovoj fazi dolazi do posebnog tretmana uprave i upravnih disciplina, tako da je proučavanje uprave relativno slabo. Treća faza tog razvoja započinje 50-ih godina prošlog stoljeća kada se na Pravnom fakultetu u Zagrebu osniva katedra nauke o upravi pod vodstvom profesora Pusića. Također, osniva se i

Visoka upravna škola namijenjena obrazovanju i usavršavanju upravnog osoblja. No, nakon 12 godina integrirana je sa zagrebačkim Pravnim fakultetom, što je značilo kraj njezina postojanja. Propuštena je prilika stvaranja modernog visokoškolskog upravnog obrazovanja. Ista sudbina zadesila je i 50-ih godina osnovanu Višu upravnu školu.

Asistentica **Gordana Marčetić** (Pravni fakultet u Zagrebu), izložila je dio rada nastalog u koautorskoj suradnji s docentom Koprićem. Osvrnula se na ulogu predmeta s područja javne uprave (*public administration*) u obrazovnim sustavima zapadnoeuropskih i tranzicijskih zemalja. Naime, oko polovine 20. stoljeća dolazi se do zaključka da je, do tada pretežito, pravno obrazovanje za rad u upravi prekruto te da ne odgovara suvremenim potrebama sve veće i diferenciranije uprave. Tada dolazi do prodora disciplina *public administration* u obrazovne sustave zemalja zapadne Europe. Njihov najснаžniji prodor vidljiv je tijekom 90-ih godina prošlog stoljeća.

U većini zapadnoeuropskih zemalja postoje posebne obrazovne institucije za upravno osoblje, dok tranzicijske zemlje, nakon transformacijskih društvenih procesa, osnivaju posebne institucije za obrazovanje upravnih službenika odnosno uvrštavaju programe *public administration* u svoje obrazovne ustanove. Kao primjeri navedene su Njemačka, Italija, Engleska, Irska, niz skandinavskih zemalja (Danska, Nizozemska, Švedska), tranzicijske zemlje (Mađarska, Poljska, Litva, Letonija, Estonija, Slovenija).

Izlaganje rada *Obrazovanje upravnog osoblja: iskustva i izazovi* nastavio je docent **Ivan Koprić** (Pravni fakultet u Zagrebu) naznačujući da je reforma upravnog sustava došla u pomalo nezgodnom trenutku, budući da u Hrvatskoj nedostaje demokratske svijesti. Iz jednog nedemokratskog režima prešlo se u drugi koji je također bio obilježen nedostatkom poštovanja temeljnih postulata demokratske države. Primjerice, poštovanja načela vladavine prava.

U pogledu upravnog osoblja, s jedne se strane mogu poduzeti grube personalne mjere kao što je smanjenje broja zaposlenih, a s druge su strane problemi zbog nepostojanja kvalitetnog sustava obrazovanja. U Hrvatskoj nema mogućnosti obrazovanja za tzv. *upravne generaliste*

odnosno *javne menadžera* kao u drugim suvremenim zapadno-europskim zemljama. Nema ni mogućnosti formiranja stručnjaka koji bi bili kadri analizirati pojedine resorne politike, planirati itd.

Stoga je predložio osnivanje novog sveučilišnog upravnog studija koji bi pridonio rješavanju takvog stanja. Najprikladnije bi ga bilo osnovati unutar zagrebačkog Pravnog fakulteta, jer Hrvatska još ne može osnovati obrazovne institucije poput francuske ENA-e ili njemačkog SPEYER-a. Takav bi studij omogućio obrazovanje upravo tih, prijeko potrebnih, upravnih generalista. Osnivanje takvog studija popunilo bi prazninu koja postoji u dodiplomskom sustavu upravnog obrazovanja jer na Pravnom fakultetu u Zagrebu postoji i uspješno djeluje poslijediplomski studij upravno-političkog smjera.

Nakon stanke za ručak započela je treća sesija sa dva zaključna izlaganja. Profesor Dragan Medvedović (Pravni fakultet Zagreb) iznio je praktične probleme koji se javljaju u području upravnih postupaka. Njegov referat naslovljen je *Dobro uređeni pravni postupci - važna pretpostavka moderne uprave*. Predložio je niz rješenja kako poboljšati upravno postupanje i učiniti preglednim sustav pravnih propisa s tog područja. Između ostalog, potrebno je revidirati materiju postupovnog prava, a za to je presudno postojanje političke volje. Uređeni postupci onemogućavaju voluntarizam u odlučivanju upravnih organa te se zbog toga njihovo uređenje postavlja kao imperativ za politički odlučujuću skupinu.

Također, potrebno je napraviti inventuru postupovnih propisa te dopuniti temeljna načela postupaka sa standardima razvijenim unutar zemalja EU. Za učinkovito funkcioniranje upravnih organa potrebna je kontinuirana pomoć viših organa nižima te sudjelovanje službenika pravničkog obrazovanja u primjeni zakona.

Ovu je sesiju zaključio profesor Robert Blažević (Pravni fakultet u Rijeci) čije je izlaganje nosilo naziv *Hrvatska uprava i racionalizacija*. Ocijenio je stanje hrvatskog društva u 90-im godinama prošloga stoljeća. Prema njemu, hrvatsko je društvo bolesno i potrebna mu je radikalna terapija. Zloupotreba vlasti, korupcija, arbitrarnost i voluntarizam obilježja su društvenog sustava u Hrvatskoj. Takve

patološke pojave prisutne su i u tijelima državne uprave. Također, neracionalnost je prisutna kako u tijelima državne uprave, tako i prilikom administrativno-teritorijalne podjele državnog područja. Zato je, prema njegovu sudu, potrebno provesti mjere racionalizacije i demokratske transformacije hrvatske države kao nužan preduvjet ulaska u europske tokove.

Zanimljivost materije potvrdila je vrlo dobro prihvaćena rasprava koja je uslijedila nakon izlaganja. U njoj su govornicima postavljena pitanja i komentiralo se sve izrečeno. Između ostalih, u raspravi su sudjelovali Gorazd Trpin, Neven Šimac, Josip Kolanović, Robert Blažević, Dragan Medvedović i drugi.²

Upravljanje dokumentima, arhivi i elektronička uprava. Drugog dana posvećenog arhivima konferenciju je započeo dr. sc. **Andreas Kellerhals** (Schweizrisches Bundesarchiv, Švicarska). U izlaganju *Država, informatičko društvo, dobra vladavina i arhivi* naznačio je da država danas treba biti malena, efikasna i vrlo sposobna, uz istovremeno osiguravanje poštovanja ljudskih prava. Pored toga, ona treba pronaći svoje mjesto u informatičkom društvu koje nameće svoje zakonitosti. Istaknuo je važnost koncepta dobrog upravljanja (*good governance*) u postupcima koji se odnose na upravljanje arhivima i potrebu da se u arhivistici koriste dostignuća moderne informatičke tehnologije. Svoje je izlaganje okončao razmišljanjima o švicarskim iskustvima u području orijentiranosti na korisnike i dobre vladavine.

Prikaz rada i djelovanja talijanskog državnog arhiva dala je **Paola Carucci** (Archivo centrale dello Stato, Italija). To je značajnije time što je talijanska Vlada imala zadaću uskladiti sve prethodne zakone, propise i smjernice o spisima upravnih tijela. Zbog razvoja informatičke tehnologije sve više se koriste pomovi poput "elektroničkog zapisa", "digitalnog potpisa" itd., a radu javne uprave spisovodstvo se smatra

² Ne možemo navesti poimence sve sudionike rasprave u oba dana konferencije, kao ni sudionike rasprave završnog okruglog stola. Razlog tome je jednostavan: njihova prevelika brojnost, s jedne strane, i činjenica da se mnogi nisu predstavili zbog velike frekvencije izmjene govornika, s druge.

ključnom točkom. U svojem izlaganju *Talijanski propisi o elektroničkom gradivu* osvrnula se na novu pravnu regulaciju ove materije u talijanskom pravnom sustavu.

Iz susjedne Slovenije skupu je bio nazočan i mr. sc. Vladimir Žumer, ravnatelj Arhiva Republike Slovenije. Skupu je pridonio svojim radom *Od nastanka zapisa do predaje arhivskog gradiva u slovenskoj javnoj upravi*. Naglasio je da u slovenskoj terminologiji postoji razlika između pojma zapisi i pojma arhivska građa. Prvi se odnosi na dokumentarno gradivo koje nastaje u radu organa javne uprave, dok potonji označava onaj dio dokumentacije koji ima trajno značenje za povijest, druge znanosti ili kulturu odnosno predstavlja kulturni spomenik.

U pogledu reforme javne uprave naglasio je da politika ima interes reformirati sustave javne uprave u svakoj zemlji, bez obzira na to što se ponekad misli da je to nepopularna mjera. Njezin je interes da kroz provođenje tih reformi prikaže smanjenje državnog upravnog sustava. Također, arhivska služba u ostvarivanju svojih ciljeva, a to je čuvanje arhivske kulturne baštine, mora kontinuirano surađivati s tijelima javne uprave. Isto vrijedi i za tijela javne uprave koja se i te kako mogu poslužiti znanjem i pomoći državnog arhiva prilikom obavljanja svojih zadaća.

Prvu, jutarnju sesiju okončao je dr. sc. Josip Kolanović, ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva. Naslov njegova rada bio je *Uprava i arhivi u Hrvatskoj*. Temelj dobrog upravljanja i djelotvorne uprave je uredno i efikasno upravljanje spisima odnosno dokumentima. Pravna država "hoda po spisima" te je stoga nužno da uredsko poslovanje i upravljanje dokumentima bude dobro uređeno. S druge strane, na upravljanje dokumentima uvelike utječu i razvojne tendencije modernog društva. Informacijska tehnologija donijela je cijeli niz pitanja koja treba urediti kada je riječ o upravljanju dokumentima. Također, proces demokratizacije društva doveo je do prava građana na informacije s jedne i paralelne odgovornosti uprave da pruži takve informacije s druge strane. Na kraju, potrebni su dobro obučeni stručnjaci koji će biti kadri odgovoriti tim modernim zahtjevima.

Naznačio je hrvatske izglede za budućnost kada je riječ o ovom području. U tom kontekstu, kao nužan zahtjev postavlja se preispiti-

vanje nadležnosti i ustroja tijela državne uprave odgovornog za upravljanje spisima. U području pravne reguliranosti kao neodgodiv zadatak postavlja se izrada nove uredbe o uredbom poslovanju jer je važeća zastarjela i stoga ne odgovara elektroničkom poslovanju niti zahtjevima suvremenog upravljanja informacijama. Uz nju treba donijeti i nov klasifikacijski nacrt koji bi odgovarao potrebama suvremenog *records management*. Na kraju, istaknuo je potrebu uspostavljanja kvalitetnog sustava obrazovanja, u kojemu bi službenici mogli biti obrazovani na način primjeren svjetskim razvojnim trendovima.

Drugu je sesiju započeo Jozo Ivanović (Hrvatski državni arhiv Zagreb) s temom *Elektroničko poslovanje i njegov utjecaj na upravljanje spisima*. Ulaganje u informacijski intenzivne djelatnosti ne daje očekivane rezultate, a očit primjer takve djelatnosti je državna uprava. Zbog toga pojedino radno mjesto u takvim informacijski intenzivnim djelatnostima gotovo da nije ništa produktivnije nego prije četrdesetak godina. Upotreba novih tehnologija najmanje ovisi o tehničkom aspektu same tehnologije. Za njezinu kvalitetnu primjenu potrebna je prilagodba poslovnih i upravnih procesâ kako bi se postigli zadovoljavajući rezultati.

U pogledu upravljanja spisima razvoj informatičke tehnologije doveo je do niza novih zahtjeva. Elektronički spisovodstveni sustav zahtijeva posebnu brigu oko njegova oblikovanja zbog mogućnosti primjene različitih modela njegove organizacije i raznolikih tehnologija unutar svakog pojedinog od njih.

Mr. sc. Alen Rajko (Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske), u svojem se izlaganju *Pravo na pristup informacijama javnog sektora i njegova ograničenja u demokratskom društvu* osvrnuo na važnost dostupnosti informacija u svrhu afirmiranja načela javnosti uprave. Javnost rada uprave treba biti pravilo, a tajnost iznimka. Prikazao je stanje aktualnog hrvatskog zakonodavstva u tome i naznačio mjere za modernizaciju javne uprave na području dostupnosti informacija javnog sektora.

Na samom kraju Neda Erceg (Hrvatska informacijsko-dokumentacijska referalna agencija, Zagreb) upozнала je sudionike skupa s

djelatnostima te agencije te mogućnostima i uslugama koje ona pruža zainteresiranim.

Skup je okončan okruglim stolom i usvajanjem zajedničkih zaključaka konferencije.

Zaključna razmišljanja. Ocjenjujući ovaj značajni događaj nužno je naznačiti nekoliko stvari. Prije svega tu je kvalitetna priprema i dobra realizacija cijelog događanja. Organizatori su se potrudili dovesti kvalitetne izlagače i odlične poznavatelje svojeg područja, tako da su sudionici mogli proširiti svoja znanja iz područja uprave te arhivistike i dokumentalistike. Ostaje požaliti jedino što je izostao niz izlagača koji zbog spriječenosti nisu mogli sudjelovati na ovom skupu. Sudionici su, pored tiskanih referata izlagača, dobili još i niz drugih publikacija³, što je to značajnije što nisu snosili troškove kotizacije.

Mogli bismo zaključiti da je, što se tiče organizacijsko-realizacijskog dijela, konferencija bila vrlo uspješna. Sudionici su obogatili svoja znanja, stekli nova iskustva, razmijenili mišljenja. Koliko će rezultata polučiti u ostvarenju cilja radi kojeg je i organizirana, a to je modernizacija uprave i poboljšanje stanja u obrazovnom sustavu, ostaje da se vidi u budućnosti. Bilo bi šteta ako bi to ostao samo glas vapijućeg u pustinji i ako konferencija ne bi potaknula političke strukture da se čvršće povežu sa stručnjacima kako bi uistinu došlo do modernizacije hrvatske uprave i njezina postavljanja na višu, kvalitetniju razinu.

³ Tako je HIDRA podijelila niz svojih publikacija sudionicima. Informator je bio prisutan sa svojim izdanjima, a svaki sudionik dobio je od organizatora i monografiju *Pravi fakultet Sveučilišta u Zagrebu 1776-2001*. Pored svega navedenog, u planu je tiskanje zbornika radova svih izlaganja.